

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων

Μάρτιος 2020

#29

Κύκλος Ανάλυσης Ευρωπαϊκών & Διεθνών Θεμάτων
Συντονιστής Δελτίου: Βαγγέλης Βιτζηλαίος
Σχόλια και παρατηρήσεις μπορούν να αποστέλλονται
στο info@enainstitute.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σημείωμα σύνταξης

03

Προσφυγική/μεταναστευτική κρίση: Το «μαύρο κουτί» της Ευρώπης

04

Μια μετέωρη Γερμανία σε μια ακυβέρνητη Ευρώπη

08

Ο Μακρόν απέναντι στη δυσaréσκεια των Γάλλων

10

Η Ιρλανδία μετά τις εκλογές: Ο «τυφώνας» Sinn Féin και η νέα κυβέρνηση

13

ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΤΟΥ ΕΝΑ

Με το **Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων**, το Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών **ΕΝΑ** επιλέγει να πάρει μέρος στον δημόσιο, συχνά συγκρουσιακό, διάλογο γύρω από τα ευρωπαϊκά πράγματα.

Το Δελτίο εστιάζει σε θέματα που παρουσιάζουν αυξημένο ενδιαφέρον στην τρέχουσα συγκυρία, συγχρόνως όμως η εξέλιξή τους αναμένεται να επηρεάσει μεσομακροπρόθεσμα το μέλλον της Ευρώπης. Εκδίδεται μηνιαία, στο πλαίσιο της ευρύτερης δραστηριότητας του Ινστιτούτου.

Στη βάση των αρχών της Ιδρυτικής Διακήρυξης του **ΕΝΑ**, το **Δελτίο Ευρωπαϊκών Εξελίξεων** δεν θα στέκεται πολιτικά και κοινωνικά ουδέτερο απέναντι στα γεγονότα, αλλά θα αναζητεί πειστικές απαντήσεις, σε προοδευτική κατεύθυνση, στις ποικίλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα το ευρω-ενωσιακό εγχείρημα.

Το αφετηριακό ερώτημα στο οποίο το Δελτίο επιχειρεί να απαντήσει δεν είναι το συχνά διατυπούμενο «περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη;» αλλά το «**ποια Ευρώπη θέλουμε;**» και το πώς αυτή μπορεί να οικοδομηθεί.

Η οικονομική κρίση λειτούργησε ως καταλύτης, επιταχύνοντας την προϊούσα απομάκρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις ιδρυτικές αξίες και αρχές της, από το θεσμικό και κοινωνικό δημοκρατικό της κεκτημένο. Η κυριαρχία μιας τεχνοκρατικά οριζόμενης πολιτικής και οικονομικής ορθοδοξίας απογυμνώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα από τις δημοκρατικές του λειτουργίες, θέτοντας εκ νέου, με πειστικό τρόπο, το ερώτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης των οργάνων και των αποφάσεων της ΕΕ και της κοινωνικής γείωσης των πολιτικών της. Παράλληλα, με το ξέσπασμα και της προσφυγικής κρίσης, οι αξίες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας και του πλουραλισμού, που λειτούργησαν στο παρελθόν προωθητικά για τη συνάντηση των λαών της Ευρώπης σε μια προοδευτική κατεύθυνση, τίθενται πλέον υπό αμφισβήτηση.

Οι ιδέες και οι απόψεις που διατυπώνονται συναφώς είναι πολλές. Οι απαντήσεις που επεξεργάζονται οι ευρωπαϊκές ελίτ μοιάζουν ωστόσο να αδυνατούν να προσεγγίσουν το κρίσιμο ερώτημα: **Πώς σκεφτόμαστε σήμερα (για) την Ευρώπη του αύριο; Την Ευρώπη που θα ισχυροποιήσει τα δημοκρατικά της αντανάκλαστικά, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών, θα προτάξει τον κοινωνικό της χαρακτήρα και θα αποκρούσει αποτελεσματικά τη διχαστική ρητορεία της ακροδεξιάς απειλής;**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Οι ευρωπαϊκές ευθύνες στην προσφυγική/μεταναστευτική κρίση, η μετέωρη Γερμανία και οι επιπτώσεις του ρευστού πολιτικού σκηνικού της για την Ευρώπη, οι κινήσεις του πιεσμένου Εμανουέλ Μακρόν και οι εξελίξεις στην Ιρλανδία, με το Sinn Féin στο επίκεντρο, περιλαμβάνονται στην ύλη του Δελτίου Ευρωπαϊκών Εξελίξεων #29:

Η εικόνα των χιλιάδων απελπισμένων προσφύγων και μεταναστών στα ελληνοτουρκικά σύνορα εκθέτει για ακόμη μία φορά την Ευρωπαϊκή Ένωση που, παρά την πάροδο ετών, όχι μόνο δεν έχει αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την προσφυγική/μεταναστευτική κρίση, αλλά επιμένει σε μυωπικές πολιτικές και επιλογές που απλώς διαιωνίζουν, αν δεν συμβάλουν στη διόγκωσή του, το ζήτημα, αδυνατώντας να το αντιμετωπίσουν στη ρίζα του. Το «μαύρο κουτί» της Ευρώπης εμφανίζει τρία σημεία: Μία προβληματική συμφωνία με την Τουρκία, μία διαρκή έλλειψη κοινών πολιτικών και μία λάθος στρατηγική στόχευση.

Στη Γερμανία, οι πρόσφατες εκλογές στη Θουριγγία έριξαν το CDU μιας αδύναμης Άνγκελα Μέρκελ σε περίοδο βαθιάς κρίσης ηγεσίας και ταυτότητας. Η χώρα βρίσκεται σε φάση παρατεταμένης πολιτικής αστάθειας και αβεβαιότητας, ενώ και η οικονομία της εξασθενεί. Η έκλειψη της γερμανικής ηγεμονίας αφήνει μια ήδη παραπαίουσα Ευρώπη ουσιαστικά ακυβέρνητη.

Την ίδια ώρα στη Γαλλία, αν και δεν έχει ξεκινήσει επίσημα καμπάνια για τις επόμενες προεδρικές εκλογές, ο Πρόεδρος Μακρόν επιχειρεί να δίνει πολιτικό νόημα σε κάθε δημόσια παρουσία του, από το «Σαλόνι των αγροτών» για υπεράσπιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής μέχρι την κηδεία του ιδρυτή του *Nouvel Observateur* Ζαν Ντανιέλ με άνοιγμα στο αριστερό ακροατήριο, αφού η δυσαρέσκεια αρκετών κοινωνικών ομάδων στη Γαλλία παραμένει ισχυρή.

Η εκλογική ανατροπή στην Ιρλανδία σήμανε την κατάρρευση του δικομματικού status quo και την αφετηρία των διερευνητικών επαφών για το σχηματισμό κυβέρνησης. Αν και η πολιτική «γεωγραφία» της Βουλής δεν αφήνει πολλά περιθώρια για μια κυβέρνηση της ευρύτερης Αριστεράς, η προσπάθεια του παραδοσιακού πολιτικού κόσμου να ανακόψει την ανοδική πορεία του Sinn Féin αγνοεί τις κοινωνικοοικονομικές διεργασίες που διαδραματίζονται στο εσωτερικό της ιρλανδικής κοινωνίας, καθώς και τις συνέπειές τους.

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ/ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ: ΤΟ «ΜΑΥΡΟ ΚΟΥΤΙ» ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Βαγγέλης Βιτζηλαίος,
Συντονιστής Κύκλου Ανάλυσης Ευρωπαϊκών & Διεθνών Εξελίξεων ΕΝΑ

Η εικόνα των χιλιάδων απελπισμένων προσφύγων και μεταναστών στα ελληνοτουρκικά σύνορα εκθέτει για ακόμη μία φορά την Ευρωπαϊκή Ένωση που, παρά την πάροδο ετών, όχι μόνο δεν έχει αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την προσφυγική/μεταναστευτική κρίση, αλλά επιμένει σε μυωπικές πολιτικές και επιλογές που απλώς διαιωνίζουν το ζήτημα, αδυνατώντας να το αντιμετωπίσουν στη ρίζα του.

Εννιά χρόνια μετά το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου στη Συρία, η Ευρώπη εμφανίζεται μη ικανή να διαχειριστεί την προσφυγική/μεταναστευτική κρίση αποτελώντας «ακόλουθο» της εκάστοτε επιμέρους κρίσης ή γεγονότος και όμηρο των επιδιώξεων άλλων ισχυρών «παικτών» (ΗΠΑ, Ρωσία, Τουρκία κ.ά.) στη Μέση Ανατολή. Το «μαύρο κουτί» της Ευρώπης εμφανίζει τρία σημεία: Μία προβληματική συμφωνία με την Τουρκία, μία διαρκή έλλειψη κοινών πολιτικών και μία λάθος στρατηγική στόχευση.

Συμφωνία-εξάρτηση από τον Ερντογάν

Η κίνηση-εκβιασμός του Τούρκου Προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν προς τις Βρυξέλλες με την οποία ευνοεί/προτρέπει τη διέλευση προσφύγων και μεταναστών προς τα ελληνικά σύνορα, δηλαδή προς την Ευρώπη, απειλεί να καταργήσει μονομερώς -αν δεν είναι ήδη «νεκρή»- τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας που υπογράφηκε το Μάρτιο του 2016. Οι δύο πλευρές, τότε, προχώρησαν σε κοινή δήλωση, σύμφωνα με την οποία η Τουρκία θα απέτρεπε την άφιξη αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη με κύριο αντάλλαγμα την παροχή άμεσης και έμμεσης χρηματοδότησης (3+3 δισ. ευρώ) από την ΕΕ. Η Τουρκία έχει λάβει ποσά άνω των 3,2 δισεκατομμυρίων ευρώ, όμως κυρίως έμμεσα, μέσω χρηματοδότησης υποδομών, με τον Πρόεδρο της Τουρκίας να επιθυμεί την πρόσθετη χρηματοδότηση, όπως και πιθανώς να μετατρέψει τις πληρωμές σε άμεσες. Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η κοινή δήλωση ΕΕ-Τουρκίας έχει πετύχει το στόχο της, αφού ανέκοψε τις ροές προς την Ευρώπη κατά 97%, ωστόσο, σε πολιτικό επίπεδο αποδεικνύεται προβληματική.

Η τουρκική πλευρά επιδιώκοντας να εξυπηρετήσει τα γεωπολιτικά της συμφέροντα, μετά την προς ώρας ατελέσφορη, αν όχι αδιέξοδη, εμπλοκή και επέμβασή της στη Συρία -πάντα με το βλέμμα στον περιορισμό των Κούρδων-, εκμεταλλεζόμενη την εξάρτηση της ΕΕ από τη μεταξύ τους συμφωνία, προχώρησε στην εκμετάλλευση προσφύγων και μεταναστών ως «όπλο» κίνηση που είχε σημειωθεί και το 2004, όταν ο τότε ηγέτης της Λιβύης Μουαμάρ Καντάφι είχε τηρήσει αντίστοιχη στάση, τότε προς την Ιταλία, με χιλιάδες Βορειοαφρικανούς να φτάνουν στη Λαμπεντούζα.

«Η Τουρκία δεν μπορεί στα σοβαρά να θεωρηθεί ασφαλής τρίτη χώρα. Παρ' όλα αυτά έγινε μια συμφωνία με την Τουρκία, με έναν αυταρχικό Ερντογάν προκειμένου να κρατηθούν μακριά οι πρόσφυγες από την Ευρώπη» δήλωσε προ ημερών χαρακτηριστικά η Αντιπρόεδρος της Bundestag και πολιτικός των Πρασίνων Κλαούντια Ροτ, επικρίνοντας τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, όμως η ΕΕ τηρεί ήπια στάση απέναντι στον Ερντογάν. Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έστειλε μήνυμα από τον Έβρο ότι «η Τουρκία δεν αποτελεί εχθρό», χαϊδεύοντας ουσιαστικά την Άγκυρα.

Έλλειψη κοινών πολιτικών και διαμοιρασμού των βαρών

Το μεγαλύτερο ζήτημα, ωστόσο, δεν είναι τόσο η στάση του Ταγίπ Ερντογάν όσο η στάση της Ευρώπης που εξακολουθεί να έχει την κύρια ευθύνη, ως Ένωση, για τη διαρκή έλλειψη μίας κοινής κοινή μεταναστευτικής πολιτικής που θα κληθούν (και θα υποχρεωθούν) να ακολουθήσουν τα κράτη-μέλη, καθώς και για τη μη διαμόρφωση ενός νέου, ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου. Η πραγματικότητα αυτή ευνοεί την ευαλωτότητα της ΕΕ απέναντι σε οποιαδήποτε όξυνση του προσφυγικού/μεταναστευτικού, με συνέπειες κυρίως για τις χώρες που δέχονται τον μεγαλύτερο όγκο ροών όπως η Ελλάδα.

Οι δηλώσεις του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Νταβίντ Σασόλι επίσης από τον Έβρο, τον οποίο επισκέφθηκε μαζί με την Πρόεδρο της Κομισιόν και τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, κατέδειξαν τις ευθύνες της Ευρώπης όπως, φυσικά και την καθυστέρηση αποτελεσματικής δράσης. «Έχουμε ανάγκη από κάτι που το βλέπουμε καθημερινά: Να ενισχύσουμε μία κοινή πολιτική για το μεταναστευτικό σε ευρωπαϊκό επίπεδο» τόνισε. «Η Ευρώπη είναι που πρέπει να ασκήσει μεταναστευτική πολιτική, να συμμεριστεί το βάρος του μεταναστευτικού, να το ανακατανείμει ισοδύναμα. Αλλά κυρίως να έχει ενιαία πολιτική, γιατί αλλιώς δεν μπορεί να εγγυηθεί κατοχυρωμένες αξίες και δικαιώματα και να είμαστε υπερήφανοι υποστηρικτές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» συμπλήρωσε, όμως εδώ και χρόνια τα ευρωπαϊκά ευχολόγια κινούνται γύρω από το ίδιο μοτίβο.

Η θέση ότι τα ελληνικά σύνορα είναι και εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη της αυτήν την κατάσταση έχει ακουστεί πολλάκις, ιδιαίτερα την περίοδο 2015-2016, όταν η χώρα, εν μέσω, μάλιστα, Προγράμματος Προσαρμογής και προς την ανάκαμψη της οικονομίας, αντιμετώπισε μία παρόμοια και χειρότερη κατάσταση.

Η λάθος στόχευση

Η ΕΕ, ωστόσο, προσπαθεί να θεραπεύσει με... επιδέσμους και παυσίπονα, μία κατάσταση που απαιτεί χειρουργική επέμβαση. Η Φον ντερ Λάιεν, κατά τη διάρκεια της πρόσφατης επίσκεψής της, ανακοίνωσε την παροχή έκτακτης οικονομικής βοήθειας προς την Ελλάδα ύψους 700 εκατ. ευρώ σε μια προσπάθεια εκτόνωσης της κατάστασης.

Πέρα, όμως, από τη διαχειριστική πλευρά της προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης, η ΕΕ δείχνει ότι δεν μπορεί -ή δεν της το επιτρέπουν οι εσωτερικοί της συσχετισμοί- να αναλάβει πρωτοβουλίες ούτε καν σε περιφερειακό επίπεδο, συνεχίζοντας να εμφανίζεται ως απλός παρατηρητής των εξελίξεων. Η Ευρώπη αδυνατεί να λειτουργήσει και σε αυτόν τον τομέα ως πολιτική ένωση και αυτό το στοιχείο αναδεικνύεται συνεχώς, σε μία κρίσιμη περίοδο, με την περιφερειακή σταθερότητα και ειρήνη να βρίσκονται υπό απειλή.

Αντί να δώσει έμφαση στην ανάληψη πρωτοβουλίας για την αποκλιμάκωση της έντασης στην ευρύτερη περιοχή -στην οποία αντιστοιχεί μερίδιο ευθύνης και σε ευρωπαϊκές δυνάμεις, λόγω εμπλοκής τους- το μόνο που κάνει η Ευρώπη είναι να προσπαθεί να διαχειριστεί το αποτέλεσμα της έντασης, δηλαδή το διαρκές πρόβλημα των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών, καθώς και την εγκατάσταση και ενσωμάτωση πληθυσμών, που καταλήγουν να ζουν σε ένα συνεχές αδιέξοδο. Η σύγκληση μίας διεθνούς διάσκεψης με στόχο την ειρήνευση και σταθερότητα στη Μέση Ανατολή, ως μοναδική λύση για το τέλος αυτής της πολυετούς νοσηρής πραγματικότητας, δεν έχει αποτελέσει, μέχρι τώρα, προτεραιότητα της Ευρώπης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία οικοδομήθηκε την επαύριο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ως απάντηση στις καταστροφικές συνέπειες του εθνικισμού, είναι εκ νέου έρμαιο επιμέρους τάσεων εθνικής αναδίπλωσης και περιχαράκωσης. Σε αυτή την κρίσιμη περίοδο καλείται, λοιπόν, να επιδείξει ανθρωπισμό και αλληλεγγύη, παράγοντες εσωτερικής συνοχής και σταθερότητας, υπηρετώντας τις ιδρυτικές της αξίες.

Να αναλάβει πρωτοβουλίες προς τους άλλους ισχυρούς παίκτες που ευθύνονται για την αστάθεια στη Συρία και στην ευρύτερη περιοχή και όχι απλώς να διαχειρίζεται, εκ των υστέρων και όχι αποτελεσματικά, τις συνέπειες ενεργειών που έχουν οδηγήσει εκατομμύρια ανθρώπους στον εκτοπισμό, στην έλλειψη βασικών αγαθών και πολλών εξ αυτών και στο θάνατο στα νερά της Μεσογείου.

Από την Ευρώπη των τειχών, των φραγμάτων, των κλειστών κέντρων-φυλακών, των δυνάμεων της μισαλλοδοξίας και του ρατσισμού που υπάρχουν στο εσωτερικό της, καλείται να γίνει μία Ευρώπη της προώθησης της ειρήνης (και πέρα από τα σύνορά της) και του ανθρωπισμού, της δημιουργικής ενσωμάτωσης της διαφορετικότητας και της συνεργασίας.

ΜΙΑ ΜΕΤΕΩΡΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΑΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γιάννης Γούναρης,
Δικηγόρος, LLM London School of Economics, Διδάκτορας Νομικής ΕΚΠΑ

Όταν στις 5 Φεβρουαρίου εξελέγη πρωθυπουργός στο ομόσπονδο κρατίδιο της Θουριγγίας ένα «φιλελεύθερο» πολιτικό ανδρείκελο ονόματι Τόμας Κέμεριχ με τις ψήφους του ακροδεξιού AfD και του συντηρητικού CDU, πολλοί στη Γερμανία ένιωσαν έντονο σοκ. Ένα θεμελιώδες ταμπού του μεταπολεμικού γερμανικού πολιτικού συμβολαίου, δηλαδή, ότι δεν χωρεί και δεν επιτρέπεται κανείς διάλογος και καμία συνεργασία με την ακροδεξιά, είχε παραβιαστεί. Η ανίερη συμμαχία χριστιανοδημοκρατών, ακροδεξιών και φιλελεύθερων στη Θουριγγία αποδείχθηκε βραχύβια και κατέρρευσε άμεσα, σε λίγες μόνο ώρες, υπό το βάρος της κατακραυγής -και με παρέμβαση της ίδιας της Μέρκελ. Ωστόσο, έφερε στην επιφάνεια ένα βαθύτερο πρόβλημα που εκκολαπτόταν στην καρδιά της γερμανικής και ευρύτερα της ευρωπαϊκής Δεξιάς και έθεσε σε κίνηση μια αλυσίδα ανησυχητικών γεγονότων.

Το βαθύτερο αυτό πρόβλημα έχει ως εξής: Ποια οφείλει να είναι η στάση της Δεξιάς απέναντι στην άνοδο της ακροδεξιάς; Στη Γερμανία, το δίλημμα είναι το βασικό επίδικο στη μάχη διαδοχής μιας όλο και περισσότερο αποδυναμωμένης Μέρκελ στην ηγεσία του CDU. Μετά την παραίτηση της εκλεκτής της Γερμανίδας καγκελαρίου, Ανεγκρέτ Κραμπ-Κάρενμπαουερ, η μάχη αυτή βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, έχοντας ανατρέψει το σχέδιο της Μέρκελ να δρομολογήσει η ίδια την αποχώρηση της και να θέσει υπό τον δικό της έλεγχο τη μετάβαση του CDU στην επόμενη μέρα. Από τους διεκδικητές, οι δύο επικρατέστεροι είναι ο Φρίντριχ Μερτς, εκλεκτός του Βόλφγκανγκ Σόιμπλε και του μεγάλου γερμανικού κεφαλαίου που είχε χάσει τον πρώτο γύρο της αναμέτρησης για την ηγεσία του CDU το 2018 και τώρα βλέπει, τόσο ο ίδιος όσο και εκείνοι που τον στηρίζουν, μια ανέλπιστη δεύτερη ευκαιρία και ο Άρμιν Λάσετ, πρωθυπουργός της Βόρειας Ρηνανίας Βεστφαλίας που εμφανίζεται ως ο συνεχιστής της πολιτικής της Μέρκελ. Η συγκυρία είναι υπέρ του Μερτς, ενός ανθρώπου ακραία νεοφιλελεύθερου σε οικονομικά ζητήματα και σκληρά δεξιού σε όλα τα υπόλοιπα, υπέρμαχου των κλειστών συνόρων, της αντιμεταναστευτικής πολιτικής και του δόγματος Νόμος και Τάξη, που ενσαρκώνει τη θεωρία ότι ο καλύτερος τρόπος να αντιμετωπίσει η συστημική Δεξιά την ακροδεξιά είναι να την ενσωματώσει και να υιοθετήσει πλήρως τη ρητορική και την ατζέντα της, αφήνοντας ανοιχτή την πόρτα στον διάλογο και, γιατί όχι, στη συνεργασία με «σοβαρά» ακροδεξιά κόμματα, όπως το AfD (σ.σ. αν αυτό μας θυμίζει κάτι). Στο έκτακτο συνέδριο του CDU στα τέλη Απριλίου θα κριθεί εάν θα επικρατήσει αυτή η λογική ή εάν τα σοβαρά αντανάκλαστα της μεταπολεμικής γερμανικής χριστιανοδημοκρατίας ενάντια σε οποιαδήποτε επιμόλυνση με ακροδεξιά στοιχεία θα ενεργοποιηθούν και πάλι.

Την ίδια στιγμή, το σοσιαλδημοκρατικό SPD παραμένει σε αμηχανία, εγκλωβισμένο σε έναν κυβερνητικό συνασπισμό με το CDU (και τους Βαυαρούς χριστιανοκοινωνιστές) που συνεχίζει να του προκαλεί αιμορραγία, ενώ οι οίκονομοι για ένα ευρύτερο δημοκρατικό-προοδευτικό μέτωπο με την Αριστερά (Die Linke) και τους Πράσινους δεν είναι καλοί, μολονότι η εκλογική νίκη των σοσιαλδημοκρατών στο Αμβούργο έδωσε μια πνοή αισιοδοξίας. Όλα αυτά συμβαίνουν υπό τη σκιά του χειρότερου χτυπήματος της ακροδεξιάς τρομοκρατίας στη Γερμανία μετά την ενοποίηση: Στις 19 Φεβρουαρίου, στην πόλη Χανάου ένας ένοπλος εκτέλεσε εννέα άτομα και τραυμάτισε άλλα πέντε σε δύο μπαρ με ναργιλέδες -άρα «μη δυτικού χαρακτήρα», πριν δολοφονήσει τη μητέρα του και αυτοκτονήσει.

Η Γερμανία έχει εισέλθει σε μια παρατεταμένη περίοδο εσωτερικής πολιτικής αστάθειας και αβεβαιότητας, συμπαρασύροντας μια ήδη παραπαίουσα Ευρώπη στην πλήρη ακινησία. Και μάλιστα, τη χειρότερη δυνατή στιγμή. Οι τελευταίες εξελίξεις στη Συρία έχουν φέρει σε αδιέξοδο την τυχοδιωκτική πολιτική του Ερντογάν, ο οποίος αντέδρασε με τον τρόπο που γνωρίζει καλά: Εκβιάζοντας την Ευρώπη με όπλο τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Ο Τούρκος πρόεδρος, μέσα στην αλλοπρόσαλλη πολιτική του, έχει διαβάσει σωστά την Ευρώπη: ακέφαλη, φοβική, αδύναμη και διαιρεμένη, είναι εύκολος στόχος για τον εκβιασμό του. Συγχρόνως, τα σύννεφα πυκνώνουν για την γερμανική οικονομία -κατ' επέκταση και για την οικονομία της Ευρωζώνης. Η εμμονή σε ένα οικονομικό μοντέλο βασισμένο σχεδόν αποκλειστικά στις εξαγωγές και στα εξωφρενικά πλεονάσματα δεν αποξήρανε μόνο τις χώρες τις λεγόμενης ευρωπαϊκής περιφέρειας υπέρ της Γερμανίας, αλλά επιπλέον δεν επέτρεψε στην ίδια τη Γερμανία να επενδύσει στην προσαρμογή της βιομηχανικής της παραγωγής στα δεδομένα του 21ου αιώνα, στην τεχνολογία και την καινοτομία. Η γερμανική βιομηχανία στην πραγματικότητα λειτουργεί με εκδοχές των βιομηχανικών παραδειγμάτων του 19ου και του 20ου αιώνα, όταν η Ασία εξ αντικειμένου έχει θέση οδηγού της μετάβασης στην 4η Βιομηχανική Επανάσταση. Το αποτέλεσμα θα είναι ακόμη μεγαλύτερη εσωστρέφεια.

Η γερμανική ηγεμονία στην Ευρώπη, αν μπορούμε να ονομάσουμε έτσι τη δεσπόζουσα θέση της Γερμανίας στις ευρωπαϊκές υποθέσεις τα τελευταία 10, τουλάχιστον, χρόνια, έχει αποδειχθεί εξαιρετικά εύθραυστη, ενώ τα αποτελέσματά της μιλούν από μόνα τους. Η καταστροφική διαχείριση της κρίσης της Ευρωζώνης, του προσφυγικού/ μεταναστευτικού και του Brexit είναι τα τρία κορυφαία παραδείγματα. Από την άλλη πλευρά, θα έλεγε κανείς ότι τουλάχιστον στη Γερμανία η ραγδαία μετάλλαξη της συστημικής Δεξιάς σε υβρίδιο νεοφιλελευθερισμού και ακροδεξιάς είναι ακόμα υπό αμφισβήτηση και όχι τετελεσμένο γεγονός, καθώς υπάρχουν ισχυρές αντιστάσεις μέσα στην ίδια τη γερμανική Δεξιά. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες αυτό δεν ισχύει και η εν λόγω μετάλλαξη έχει ήδη συντελεστεί. Η Ελλάδα, δυστυχώς, τείνει να είναι μία από αυτές τις χώρες.

Ο ΜΑΚΡΟΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΔΥΣΑΡΕΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ

Ειρήνη Συγγελάκη,
Δικηγόρος, DEA Δημοσίου Συγκριτικού Δικαίου

Αν και δεν έχει ξεκινήσει επίσημα καμπάνια για τις επόμενες προεδρικές εκλογές στη Γαλλία, ο Πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν επιχειρεί να δίνει πολιτικό νόημα σε κάθε δημόσια παρουσία του, αφού βρίσκεται συνεχώς αντιμέτωπος με τη δυσaréσκεια των Γάλλων, παρά όποιες θετικές οικονομικές εξελίξεις που θα μπορούσαν να αποδοθούν στην πολιτική του, όπως για παράδειγμα η μείωση της ανεργίας, η οποία εμφανίζει ποσοστό ιστορικά χαμηλό.

Τα «Κίτρινα Γιλέκα» φωνάζουν ότι δεν έδωσε αρκετά στους χαμηλόμισθους και τους συνταξιούχους, οι αγρότες βλέπουν να κινδυνεύει η χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οικολόγοι περιμένουν ακόμα να εφαρμοστούν τα μέτρα κατά της κλιματικής αλλαγής, οι δικηγόροι βρίσκονται στην 8η εβδομάδα απεργίας κατά του νέου ασφαλιστικού.

Οι πολιτικοί αναλυτές θεωρούν ότι πρόκειται για ζήτημα εμπιστοσύνης και προτεραιοτήτων: Ο Πρόεδρος ενδιαφέρεται πρώτα για τις επενδύσεις και τις επιχειρήσεις και μετά, για το εάν υπάρχει δημοσιονομικός χώρος, για τα κοινωνικά κεκτημένα. Πώς μπορεί έτσι να κερδίσει την εμπιστοσύνη του πολίτη;

Για να ανταπεξέλθει στην κοινωνική δυσaréσκεια ο Μακρόν, δυσaréσκεια που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό του από τον πρώτο γύρο των προεδρικών εκλογών, προσπαθεί αγωνιωδώς, με τεχνικό τρόπο, να διατηρήσει την πολυσυλλεκτική ταυτότητα του κόμματός του.

Σύμφωνα με τη θεωρία του «τεχνικού υποστρώματος» κατά Μπρουνό Μπασιμόν, η πολιτική πράξη οφείλει να αποκτήσει εξωτερική συνοχή για να πειστεί ο «άλλος», ο πολίτης, για τις σωστές αποφάσεις του «ηγέτη». Η εξωτερική συνοχή αποκτάται μέσω του διαλόγου και της ρητορικής τέχνης και οι αποφάσεις εφαρμόζονται είτε μέσω του πολιτικού χειρισμού (μάρκετινγκ) είτε μέσω συγκαταβατικών συζητήσεων και διαβουλεύσεων που μερικές φορές καταλήγουν σε παραχωρήσεις στους πολίτες. Ο Μακρόν χρησιμοποιεί την πολιτική πράξη ως εργαλείο προσαρμοσμένο στις εκάστοτε διεκδικήσεις και στις εκάστοτε συνθήκες. Μερικές φορές αναρωτιέται κανείς αν ακολουθεί εγχειρίδιο.

Στο «Σαλόνι των αγροτών» την προηγούμενη εβδομάδα, ο Μακρόν αντιμετώπισε τη δυσαρέσκεια με αόριστες υποσχέσεις για διατήρηση των προνομίων των Γάλλων αγροτών, αν η ψήφιση του Προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αναμένεται να συζητηθεί για περισσότερο από έναν μήνα ακόμα, δεν πρόκειται παρά να καταλήξει σε έναν αναπόφευκτα οδυνηρό συμβιβασμό για την Κοινή Αγροτική Πολιτική. Στο ίδιο «Σαλόνι», πιεζόμενος από αντιπροσωπεία των «Κίτρινων Γιλέκων», που του θύμισαν ότι ποτέ ως τώρα δεν υπήρξε απευθείας διάλογος με τους διαδηλωτές, ο Πρόεδρος Μακρόν υποσχέθηκε συνάντηση, ενάμιση σχεδόν χρόνο μετά την έναρξη των διαδηλώσεων και δύο μήνες μετά την έναρξη ισχύος των μέτρων που έλαβε ο ίδιος για να κατευνάσει την οργή του δρόμου.

Στα θέματα για την κλιματική αλλαγή, ο Μακρόν ακολουθεί μια νέα εκδοχή του εθνικού διαλόγου, ο οποίος του επέτρεψε πέρυσι τέτοια εποχή να αποφύγει την απευθείας συνάντηση με τα «Κίτρινα Γιλέκα». Ομάδες εργασίας πολιτών, οι οποίοι κληρώθηκαν τυχαία από το σύνολο του πληθυσμού, επεξεργάζονται μέτρα εναντίον της κλιματικής αλλαγής, τα οποία θα υποβάλουν στο τέλος Μαρτίου στον Πρόεδρο, ο οποίος δεσμεύεται να ανακοινώσει συγκεκριμένα μέτρα με βάση τις προτάσεις αυτών των ομάδων εργασίας. Κάτι ανάλογο, χωρίς κληρωτούς, είχε προσπαθήσει και με τον εθνικό διάλογο. Τότε όλοι μπορούσαν να συμμετέχουν στη διαβούλευση και ένας γιγάντιος μηχανισμός επεξεργασίας των προτάσεων είχε στηθεί για να μπορέσει να ανακοινώσει ο Μακρόν συγκεκριμένα μέτρα τον περασμένο Απρίλιο, ιδιαίτερα τα 7 δισ. ευρώ που αποδόθηκαν στους χαμηλοσυνταξιούχους από τον φετινό Ιανουάριο.

Στο οργισμένο δικηγορικό σώμα, που βρίσκεται πρώτη φορά σε απεργία διαρκείας που συνεχίζεται για όγδοη εβδομάδα, η Υπουργός Δικαιοσύνης του Μακρόν υπόσχεται αναβάθμιση των οικονομικών τους μέσω της σύστασης Επιτροπής που προεδρεύει ο παλιός Υπουργός Δικαιοσύνης του Σιράκ Ντομινίκ Περμπέν. Ασφαλώς, δεν πρόκειται να εξετασθεί καν το θέμα του κοινού συνταξιοδοτικού συστήματος, καθώς θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο πως οι δικηγόροι θα συνταξιοδοτούνται και αυτοί από το νέο Ενιαίο Ταμείο που θα ισχύσει για όλους. Αυτό που θα εξετάσει η Επιτροπή είναι η δυνατότητα αύξησης των αποζημιώσεων που δίνει η Πολιτεία στους δικηγόρους που αναλαμβάνουν να υπερασπιστούν άπορους στα δικαστήρια, η δυνατότητα μειωμένου ΦΠΑ στην έκδοση των παραστάσεων και η δυνατότητα δημιουργίας Ταμείου Αλληλεγγύης Δικηγόρων για την πληρωμή των ασφαλιστικών υποχρεώσεων όλων των δικηγόρων με ετήσιο εισόδημα κατώτερο των 80.000 ευρώ. «Πρόκειται για ένα μικρό βήμα» αναγνωρίζει η εκπρόσωπος των απεργών δικηγόρων, «όχι ικανό να σταματήσει την απεργία», εφόσον μάλιστα δεν υπάρχει κανένα ποσό ανακοινώσιμο και όποιο μέτρο αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή μετά το 2029. Στα ποινικά δικαστήρια αυτή τη στιγμή γίνονται μόνο δίκες που αφορούν την ελευθερία προσώπων που κατηγορούνται για αυτόφωρα αδικήματα.

Το νέο συνταξιοδοτικό πάντως συζητήθηκε διεξοδικά στο κοινοβούλιο μόνο κατά το ένα τρίτο. Αντιμέτωπος με έναν τεράστιο όγκο τροπολογιών, ο Πρωθυπουργός Εντουάρ Φιλίπ επικαλέστηκε το άρθρο 49-3 του κανονισμού που του επιτρέπει να επισπεύσει την ψήφιση ενός νομοσχεδίου εάν ο χρόνος συζήτησης υπερβεί τα όρια. Για την ιστορία, τη στιγμή που ανακοίνωσε την απόφασή του ο Πρωθυπουργός, η συζήτηση δεν είχε υπερβεί τις 167 ώρες που διήρκεσε η συζήτηση για τον Νόμο περί Τύπου το 1984, το απόλυτο ρεκόρ κοινοβουλευτικού διαλόγου στη Γαλλική Εθνοσυνέλευση.

Πώς μπορεί κανείς να εμπιστευτεί μια κυβέρνηση που μετέρχεται τέτοιων μεθοδεύσεων; Σίγουρα δεν αρκεί ο συναισθηματικός λόγος του Μακρόν περί αριστερής ιδεολογίας κατά την κηδεία του Ζαν Ντανιέλ, ιδρυτή του σοσιαλιστικού περιοδικού επικαιρότητας *Nouvel Observateur*, για να πειστεί ο πολίτης ότι ακούγεται η φωνή του. Ορισμένοι μάλιστα, όπως ο Καθηγητής Ζαν Πιζανί-Φερί στο χρονικό του στην εφημερίδα *Le Monde* της 1-2/3/2020, φαίνεται να πιστεύουν ότι το κείμενο του νέου συνταξιοδοτικού δεν προσφέρει καμία εγγύηση για τους μελλοντικούς συνταξιούχους ως προς το ύψος των αποζημιώσεων που θα λάβουν. Αν δεν το παραδεχθεί αυτό ο Μακρόν και η κυβέρνησή του, δεν θα μπορεί να υπάρξει εμπιστοσύνη από τη λαϊκή βάση. Μόνο οι καθαροί λογαριασμοί έχουν αξία πλέον.

Η ΙΡΛΑΝΔΙΑ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ: Ο «ΤΥΦΩΝΑΣ» SINN FÉIN ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Βαγγέλης Μαρινάκης,
Πολιτικός Επιστήμονας, μεταπτυχιακός φοιτητής
στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Αν και η καταιγίδα «Dennis» που έπληξε την Ιρλανδία στα μέσα Φεβρουαρίου προκάλεσε εκτεταμένες υλικές ζημιές, το πραγματικό «φυσικό φαινόμενο» έλαβε χώρα στις αρχές του μήνα και δεν ήταν άλλο από την πρωτιά του Sinn Féin στις εκλογές της 8ης του μήνα. Το κεντροαριστερό κόμμα ήρθε πρώτο σε επίπεδο λαϊκής ψήφου με ποσοστό 24,5%, ενισχύοντας πάνω από 10 ποσοστιαίες μονάδες τις δυνάμεις του, σε σχέση με το 2016, θρυμματίζοντας έτσι τη δύναμη του πάλαι ποτέ κραταιού δικομματισμού, του οποίου το άθροισμα μετά βίας υπερέβη το 40% των συνολικών ψήφων.

Αν και η τελική κατανομή των 160 εδρών στο Dáil Éireann (το ιρλανδικό Κοινοβούλιο) δεν αντιστοιχήθηκε εντελώς προς το αποτέλεσμα της κάλπης σε επίπεδο ψήφων, με το Fianna Fáil να εξασφαλίζει μία παραπάνω έδρα λόγω του περίπλοκου εκλογικού συστήματος, αυτή η ασυμμετρία -που εξανεμίστηκε με την επανεκλογή του Σέαν Ο' Φέιργκεϊλ στην προεδρία του Κοινοβουλίου- δεν συνεπάγεται κάποια ισχυρή πιθανότητα σχηματισμού κυβέρνησης δίχως την παρουσία του πάλαι ποτέ πολιτικού σκέλους του IRA. Το έτερο «ιερό τέρας» του δικομματισμού, Fine Gael κέρδισε μόλις 35 έδρες και σημείωσε τη χειρότερη εκλογική επίδοσή του από το 1948, γεγονός που σημαίνει πως ακόμη και το ενδεχόμενο μιας σύμπραξης των δύο ιστορικών παρατάξεων, έστω με τη μορφή κυβέρνησης μειοψηφίας, δεν επαρκεί.το 10,1% του ΑΕΠ. Στη Γερμανία όμως, 18,7% των συνταξιούχων ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας σε σχέση με το 7% στη Γαλλία. Τις επόμενες μέρες, με αφορμή τη συζήτηση για την ψήφιση της μεταρρύθμισης στο κοινοβούλιο και τη Γερουσία, η Γαλλία θα κληθεί να αποφασίσει για το επίπεδο διαβίωσης των συνταξιούχων που επιθυμεί.

Μία τέτοια εξέλιξη, ωστόσο, δεν αποτελεί προτεραιότητα για την παράταξη του πρωθυπουργού Λίο Βαράντγκαρ. Η πλειονότητα των βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος προκρίνουν την γραμμή της επιστροφής στην αντιπολίτευση ως τη μόνη βιώσιμη λύση για τη μη περαιτέρω συρρίκνωση του, ποντάροντας στο ενδεχόμενο των επαναληπτικών εκλογών ή της στήριξης μιας κυβέρνησης με κορμό το Fianna Fáil και τη συνδρομή μικρότερων σχηματισμών.

Ο ίδιος ο Βαράντγκαρ δήλωσε πριν από τη σύγκληση της κοινοβουλευτικής ομάδας του Fine Gael ότι «η πιθανότητα ενός νέου συνασπισμού-με το Fianna Fáil- συνιστά ύστατη λύση». Από την άλλη πλευρά, ο Μάικ Μάρτιν του Fianna Fáil ανακοίνωσε τη δημιουργία διαπραγματευτικής ομάδας που θα επιδιώξει συνεργασία με το Fine Gael, τους Πράσινους, τους Σοσιαλδημοκράτες και ανεξάρτητους βουλευτές, αποκλείοντας κάθε συνεννόηση με το Sinn Féin. Όμως η εξίσωση και πάλι δείχνει να μην «βγαίνει», καθώς η διακηρυγμένη πρόθεση του Sinn Féin για μια κυβέρνηση της Αριστεράς ασκεί πίεση στους Σοσιαλδημοκράτες, οι οποίοι αποκλείουν μια κυβέρνηση δίχως το πρώτο κόμμα της χώρας, ενώ οι ανεξάρτητοι δεν αποτελούν παρά ένα ετερόκλητο μείγμα που είναι εξαιρετικά δύσκολο να «τιθασειυτεί».

Σε αυτό το πλαίσιο δεν αποτελεί έκπληξη πως στην πρώτη σύνοδο της νέας Βουλής στις 20 Φεβρουαρίου δεν έγινε εφικτή η ανάδειξη πρωθυπουργού, αν και οι 45 ψήφοι που συγκέντρωσε η αρχηγός του Sinn Féin δείχνουν πως απολαμβάνει της στήριξης τόσο του αντικαπιταλιστικού Solidarity-PBP όσο και ανεξάρτητων βουλευτών. Ωστόσο, η αινιγματική στάση του άλλου νικητή των εκλογών, του κόμματος των Πρασίνων, αλλά και η ψυχρή αριθμητική δεν αφήνει πολλά περιθώρια αισιοδοξίας για την προοπτική μιας (μετωπικής) αριστερής κυβέρνησης. Στην παρούσα φάση το Sinn Féin προσπαθεί να εξαντλήσει κάθε πιθανότητα σχηματισμού κυβέρνησης αντλώντας ψήφους από τη μεγάλη -αλλά ετερογενή- δεξαμενή των ανεξάρτητων, ενώ Fianna Fáil και Fine Gael επιδίδονται σε τακτικισμούς, με την προοπτική ενός συνασπισμού (υπό μορφή κυβέρνησης συνεργασίας ή μειοψηφίας) να γίνεται όλο και πιο πιθανή.

Εκεί που συγκλίνουν, πάντως, απόλυτα οι δύο ιστορικοί πολιτικοί αντίπαλοι είναι η μη συνεργασία με το Sinn Féin και η προσπάθεια ταύτισής του με το παρελθόν του P-IRA (Provisional IRA) σε παρόντα χρόνο. Σε αυτήν τους την προσπάθεια επικαλέστηκαν δηλώσεις του αρχηγού της Ιρλανδικής Αστυνομίας που αναφέρονται σε παλαιότερη έκθεση της Αστυνομίας της Βόρειας Ιρλανδίας και της βρετανικής MI5, που κάνουν λόγο για υπαρκτές δομές (όπως το Στρατιωτικό Συμβούλιο) του P-IRA εντός του κόμματος, αποσιωπώντας πως στο ίδιο κείμενο γίνεται λόγος για «αφοσίωση της ηγεσίας του P-IRA στην διαδικασία ειρήνευσης και την επίτευξη της ενοποίησης με πολιτικά μέσα». Όπως απέδειξαν οι πρόσφατες εκλογές, όμως, το παρελθόν ελάχιστα δείχνει να απασχολεί τους ψηφοφόρους και ειδικότερα τις νεότερες γενιές, των οποίων το πιο δυναμικό ηλικιακά κομμάτι (18-24) προτίμησαν το κόμμα της Μέρι Λου Μακντόναλτ σε ποσοστό 31.8% σύμφωνα με τα exit poll των εκλογών.

Υπό αυτήν την έννοια, μια πιο διεισδυτική ματιά καταρρίπτει τη συνήθη προσέγγιση που βλέπει την πρωτιά του Sinn Féin και την αποδυνάμωση του πολιτικού κατεστημένου ως κομμάτι μιας παγκόσμιας ανοδικής τάσης των εθνολαϊκιστικών σχηματισμών από τη Βραζιλία και τις ΗΠΑ ως την Ινδία και τη Βρετανία. Πρώτον, αυτή η αντίληψη παραβλέπει ότι η ενίσχυση του Sinn Féin έλαβε χώρα σε μια συγκυρία που το κόμμα αποφάσισε να μιλήσει περισσότερο για τα καθολικού ενδιαφέροντος κοινωνικά ζητήματα (στέγαση, υγεία) και λιγότερο για την ενιαία Ιρλανδία.

Δεύτερον, το ρεύμα της ρήξης με το κατεστημένο πολιτικό σύστημα που οδήγησε στην ενίσχυση εκτός του Sinn Féin και των Πρασίνων δεν συνιστά αντίδραση απέναντι μόνο στις αποτυχίες της παγκοσμιοποίησης, αλλά περιγράφει και τα όρια της ευημερίας της. Η Ιρλανδία, ένας από τους πολυδιαφημισμένους νικητές του μοντέλου της φιλελευθεροποιημένης παγκόσμιας οικονομίας, με ΑΕΠ διπλάσιο της Ελλάδας και ένα από τα υψηλότερα κατά κεφαλήν εισοδήματα στον πλανήτη, παραμένει, παρά τον πλούτο της, μια χώρα που δεν μπορεί να εξασφαλίσει ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και πρόσβαση σε κοινά αγαθά για ένα μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας. Ακόμη και για τους «νικητές» το υπάρχον μοντέλο δείχνει εξόχως προβληματικό.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 2ος όροφος
Τ. +30 210 3647912

info@enainstitute.org
enainstitute.org